

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حرمت وضعی دارد و روزه را باطل می کند منتهی فقط قضا دارد دون الکفارة .

خوب ما دیروز عرض کردیم که ما شش خبر داریم که دلالت دارند بر نهی از ارتماس فی الماء که عبارت بودند از اواخر (۲ و ۴ و ۶ و ۷ و ۸) از باب ۳ از ابواب ما یمسک عنه الصائم ، این شش خبر مشتملند بر نهی از رمس رأس فی الماء . دیروز عرض کردیم در خبر موثقه اسحاق بن عمار که خبر ۱ از باب ۶ از ابواب ما یمسک عنه الصائم می باشد آمده است لاقضاء له که از آن استفاده می شد که روزه را باطل نمی کند . در خبر ۹ از باب ۳ هم لفظ کراهت آمده بود (یکره رمس الرأس فی الماء) که این دو خبر باعث ایجاد اقوال متفاوت و مختلف شده اند بنابراین ما باید با توجه به اخبار اجتهاد کنیم و یک قول را اختیار کنیم .

بنده عرض می کنم اولاً اخبار ششگانه ای که خواندیم دلالت دارند بر نهی از رمس الرأس فی الماء و نواهی که ما در باب عبادات و معاملات داریم و متعلق به جزء و یا شرط یک عبادت و معامله هستند دال بر مانعیت می باشند یعنی اگر مرتکب آن منهی شد عملش باطل و فاسد است و در اصول و کفایه هم خوانده ایم که نواهی متعلق به عبادات و معاملات ظهور ثانوی دارند و ارشاد به فساد آن معامله و عبادت می کنند چنانکه اوامر متعلق به شرایط و اجزاء هم یفید به اینکه آن شرط و جزء در آن معامله و عبادت اعتبار دارد ، در مانحن فیه درباره صائم بحث می کنیم و در روایت هم می گوید ؛ الصائم لایرتمس رأسه فی الماء و صائم هم با صومش ارتباط دارد پس معلوم می شود که نهی در اینجا روزه را باطل می کند و مانع صحت صوم می باشد پس نواهی متعلق به چیزی در عبادات و معاملات موجب فساد آن منهی می شود زیرا چنانکه اگر امر باشد جزئیت و شرطیت را می رساند اگر نهی هم باشد مانعیت را می رساند و در مانحن فیه هم نهی موجود مقتضی این است که اگر صائم سرش را زیر آب ببرد روزه اش باطل می شود بنابراین اگر ما بودیم و این شش خبر مطلب همین بود که عرض کردیم و بسیار روشن بود . ثانیاً عرض می کنیم که اگر نهی را ارشاد به فساد هم نگیریم بلکه مولوی بگیریم بالاخره بعد از اینکه مولوی شد به صوم ارتباط دارد یعنی می گوید صائم این کار را نکند که در این صورت هم نهی متعلق به صومش می شود و نهی متعلق به صوم هم مقتضی فساد می باشد ، بنابراین اگر ما نهی را مولوی هم بگیریم باز عرف این را می فهمد که صائم این کار را نکند یعنی آن نهی با صومش ارتباط دارد و یک حکم تکلیفی محض نیست و ظاهرش این است که روزه را باطل می کند . (اشکال و پاسخ استاد) : در مورد محرم روایت خاص داریم

عرض کردیم که هفتمین از مفطرات صوم ارتماس فی الماء می باشد که از مختصات فقه امامیه است و اهل سنت قائل به بطلان صوم به سبب ارتماس فی الماء نیستند ، گفتیم که ما اول باید اقوال و اجتهاداتی که در مسئله ذکر شده را بیان کنیم فلذا عرض می کنیم که شیخ طوسی (ره) در ص ۲۲ از جلد ۲ از کتاب خلاف در ضمن مسئله ۸۵ می فرمایند : « من ارتمس فی الماء عمداً أو کذب علی الله أو علی رسوله أو الائمه (ع) متمعداً أفطر و علیه القضاء و الکفارة و خالف الجميع الفقهاء فی ذلك و دلیلنا اجماع الفرقة و طريقة الإحتیاط » . در ص ۱۱۵۶ از کتاب الفقه علی المذاهب الخمسة تألیف محمدجواد مغنیه آمده است : « قال اکثر الامامية رمس الرأس فی الماء مع البدن أو بدونه یفسد الصوم و یوجب القضاء و الکفارة و قالت بقية المذاهب لا تأثیر لذلك فی إفساد الصوم » بنابراین هیچکدام از فقهای عامه قائل نیستند که ارتماس فی الماء موجب بطلان صوم می شود . سید مرتضی در ص ۶۲ از انتصار می فرمایند که کذب علی الله و رسوله و الائمه (ع) و رمس الرأس فی الماء از مفطرات امامیه هستند و موجب بطلان صوم می شوند . محقق در ص ۶۵۶ از جلد ۲ معتبر می فرمایند : « مسئله ؛ و فی الارتماس قولان : احدهما افساد الصوم و هو اختیار الشیخین و الآخر لا یفسد لکن یکره ، و للشیخ قول بالتحريم لکن لا یوجب القضاء و الکفارة و هو حسن » و محقق در شرایط هم همین قول را اختیار کرده و می فرماید : « وعن الارتماس ای یمسک عن الارتماس ، قیل لایحرم بل یکره و الاول أظهر و هل یفسد بفعله الأشبه : لا . سید مرتضی در انتصار فرمودند که حرام است ولی در کتاب جمل العلم والعمل می فرمایند : « یکره و هو أحد قولی العلم الهدی » . بنابراین خلاصه اقول این است که بعضی ها گفته اند حرام نیست بلکه مکروه است مثل علم الهدی و بعضی ها گفته اند حرام است و علی القول به این که حرام است بعضی ها گفته اند که حرام است (حرمت تکلیفی) ولی روزه را باطل نمی کند مثل محقق در شرایط و معتبر و علامه در منتهی جلد ۹ ص ۶۷ و در تذکره جلد ۶ ص ۳۲ و در جلد ۳ مختلف و بعضی ها گفته اند حرام است (حرمت وضعی) و روزه را باطل می کند و قضا و کفاره هم دارد مثل شیخ طوسی در نهاییه و مبسوط اما همین شیخ طوسی در استبصار در مقام جمع بین اخبار همان قول شرایط را اختیار کرده است یعنی می گوید حرام است ولی روزه را باطل نمی کند و بعضی ها هم قائلند که

که اگر سرش را زیر آب برد احرامش باطل نیست فقط باید کفاره بدهد ولی در اینجا دلیل خاص نداریم و مضافاً اینکه ظاهراً در مانحن فیه نهی اقتضاء می کند که این عمل فاسد و باطل باشد . ثالثاً اینکه اخبار منحصر به این اخبار ششگانه که مشتمل بر نهی بودند نیست تا اینکه شما بگوئید آیا نهی مقتضی فساد می باشد یا نه ، اصلاً چند خبر داشتیم غیر از این اخبار که یکی صحیحه محمد بن مسلم بود که خبر ۱ از باب ۱ از ابواب مایمسک عنه الصائم بود که در آن آمده بود صائم باید از اکل و شرب و نساء و ارتماس فی الماء اجتناب کند یعنی مبطلات را ذکر می کند که یکی از آنها هم ارتماس فی الماء می باشد پس اخبار منحصر در آن شش خبر نیستند بلکه اخبار دیگری هم مثل همین خبر وجود دارد که دلالت بر ابطال صوم به سبب رمس الرأس فی الماء دارند ، و باز یک خبر دیگری هم داریم که بر همین مطلب دلالت دارد آن روایت خبر ۶ از باب ۲ از ابواب مایمسک عنه الصائم می باشد که در آن با صراحت گفته شده تفطر الصائم و فقط نهی نیست منتهی گفتیم که این خبر در سندش رفته دارد و مرسل است ولی از لحاظ متن و دلالت بسیار کامل است ، بنابراین تا اینجا و با توجه به سه مطلبی که عرض کردیم و روایاتی که خواندیم این استفاده را کردیم که رمس الرأس فی الماء موجب بطلان صوم می شود .

اما چند خبر وجود دارد که باعث اختلاف در اقوال شده اند خبر اول که بسیار مهم است موثقه اسحاق بن عمار است که خبر ۱ از باب ۶ از ابواب مایمسک عنه الصائم می باشد ، خبر این است : « محمد بن الحسن باسناده عن سعد ، عن عمران بن موسی ، عن محمد بن الحسین ، عن عبدالله بن جبلة ، عن إسحاق بن عمار قال : قلت لأبی عبدالله (ع) رجل صائم ارتمس فی الماء متعمداً ، علیه قضاء ذلك الیوم ؟ قال : لیس علیه قضاؤه و لا یعودن » از این خبر استفاده کرده اند که قضا ندارد اما حرام تکلیفی محض می باشد چون می گوید لا یعودن و از این که تکرار می کند و می گوید این کار را نکنی معلوم می شود که حرام است ولی قضا ندارد پس این خبر دال بر این است که تکلیفاً حرام است ولی روزه را باطل نمی کند و قضا و کفاره هم ندارد ، خوب حالا ما با توجه به مطالبی که عرض کردیم باید از این خبر جواب بدهیم چون همین خبر است که باعث ایجاد اقوال متعددی در مسئله شده است

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

